

Julkisen talouden suunnitelma 2019-2022

Kehyspäättös erityisesti
kuntatalouden näkökulmasta

Taloustorstai 3.5.2018
Minna Punakallio

*Seuraa minua twitterissä:
@MinnaPunakallio*

Talouden tilannekuva: Korkeasuhdanne päällä, mutta kasvuvauhti hiipuu

- Suomen talous kasvaa ripeästi ja kasvu laaja-alaista, kasvuprosentit kuitenkin hidastuvat
- Työllisyys kasvaa nopeasti ja työttömyys alenee
- Talouden ja työllisyyden hyvä vire vahvistaa julkista taloutta
- Ansioiden nousu kiihtyy
- Ikärakenteen muutos kasvattaa ikääntymiseen liittyviä etuusmenoja
- Pidemmällä aikavälillä talous kasvaa noin 1,5 %

VM:n talousennuste julkisen talouden suunnitelman taustalla

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
BKT:n määrän muutos, %	2,1	2,6	2,6	2,2	1,8	1,3	1,1
Työttömyysaste, %	8,8	8,6	8,1	7,5	7,0	6,9	6,8
Työllisyysaste, %	68,7	69,6	71,1	71,9	72,5	72,9	73,2
Julkisyhteisöjen nettoluotonanto ¹ , % BKT:sta	-1,8	-0,6	-0,6	-0,2	0,1	0,3	0,3
Valtio	-2,7	-1,7	-1,6	-0,9	-0,4	-0,2	-0,1
Maakuntahallinto					-0,4	-0,5	-0,4
Paikallishallinto	-0,4	-0,1	-0,2	-0,4	-0,1	-0,1	-0,2
Sosiaaliturvarahastot	1,3	1,2	1,2	1,1	1,1	1,1	1,0
Julkisyhteisöjen rakenteellinen jäämä, % BKT:sta	-0,5	-0,1	-0,5	-0,6	-0,3	-0,1	-0,1
Julkisyhteisöjen velka ² , % BKT:sta	63,0	61,4	60,4	58,9	57,4	56,7	56,0
Valtionvelka ³ , % BKT:sta	47,4	47,3	46,9	45,6	44,4	43,5	42,7
Paikallishallinnon velka ² , % BKT:sta	8,7	8,6	8,5	8,6	6,8	6,7	6,7

¹ Vuosien 2021-2022 valtiontalouden alijäämäluvut eivät sisällä puolustusvoimien hävittäjähankintoja. Hävittäjähankinnat kirjautuvat kansantalouden tilinpidon alijäämään suoriteperusteisesti eli hävittäjien toimitusajankohtana.

² EDP-velka

³ Valtiokonttorin liikkeelle laskema velka

Lähteet: Tilastokeskus, Valtiovarainministeriö

Julkisen talouden ennuste on huomattavasti positiivisempi kuin vuosi sitten

- Julkinen talous kääntyy ylijäämäiseksi vuonna 2020 ensimmäisen kerran sitten vuoden 2008.
- Vuonna **2022** koko julkisen sektorin nettoluotonanto +0,3 % suhteessa BKT:hen:
 - Valtio -0,1 %
 - Maakuntahallinto -0,4 %
 - Paikallishallinto -0,2 %
 - Työeläkelaitokset 0,8 %
 - Muut sosiaaliturvarahastot 0,2 %
- Veroaste eli verojen suhde BKT:hen alenee
- Julkinen velka suhteessa BKT:hen laskee 60 prosentin viitearvon alle jo 2019

JULKISEN TALOUDEN SUUNNITELMA VUOSILLE 2019–2022

Julkisen talouden suunnitelman
tavoitteet ja toimet lähes ennallaan.

JTS muuttuu suuresti seuraavaa
hallitusohjelmaa tehtäessä

Mitä uusia kuntapäätöksiä hallitus linjasi kehysriihessä?

- Varhaiskasvatukseen tasa-arvoavustus 10 milj. euroa vuonna 2019.
 - » Avustuksella pienennetään ryhmäkokoja ja palkataan lisähenkilöstöä haasteellisilla alueilla toimivissa päiväkodeissa.
- 5-vuotiaiden maksutonta varhaiskasvatuskokeilua laajennetaan ja jatketaan 2019. Hallituksen lisämääräraha on 5 milj. euroa.
- Toisen asteen opiskelijoille oppimateriaalilisä, joka toteutetaan opintorahan kautta.
- Lukiuudistuksen toteutusta rahoitetaan 4 milj. eurolla vuonna 2021 ja 8,5 milj. eurolla vuonna 2022
- Ensimmäisen vieraan kielen eli A1-kielen opiskelu varhaistuu. Uudistuksen kustannus täysimääräisenä on 12 milj. € v. 2021
- Kulttuurin valtionosuusjärjestelmään ja harkinnanvaraisiin avustuksiin osoitetaan lisämäärärahaa 7 miljoonaa euroa.

Mitä uusia kuntapäätöksiä hallitus linjasi?

- Toteutetaan 2019 kuntien digitalisaation kannustinjärjestelmä, johon varataan 40 milj. euroa. Rahoitus otetaan valtionosuusjärjestelmän sisältä.
- Toteutetaan 2021 kuntien käyttötalouden menojen kannustinjärjestelmä. Järjestelmään varataan aluksi 50 milj. euroa ja summa kasvaa 100 milj. euroon vuonna 2022. Rahoitus otetaan valtionosuusjärjestelmän sisältä.
- Toteutetaan 2021 kuntien rakennuskannan kehittämisen ja tilojenkäytön tehostamisen kannustinjärjestelmä. Järjestelmään varataan aluksi 50 milj. euroa ja summa kasvaa 100 milj. euroon vuonna 2022. Rahoitus otetaan valtionosuusjärjestelmän sisältä.
- Hallitus palauttaa kunnille myönnettävän harkinnanvaraisen valtionosuuden korotuksen, johon osoitetaan 10 miljoonaa euroa. Lisäksi varaudutaan 10 miljoonan euron harkinnanvaraiseen yhdistymisavustukseen taloudellisessa kriisissä tai kriisiytymässä oleville kunnille. Rahoitus otetaan vos-järjestelmän sisältä.
- Valinnanvapauspiloteille 100 milj. euroa lisärahoitusta. Yhteensä pilotteihin kohdistetaan 200 milj. euroa.
- Maakunta- ja sote-uudistuksen valmistelutyöhön osoitetaan 95 milj. euroa vuonna 2019. Digimuutosohjelman rahoitukseen varataan noin 98 milj. euroa vuonna 2019.

Valtion kuntatalouteen vaikuttavat muut toimet

- Maakunta- ja sote-uudistus 2020. Siirtää kiky/sote-säästöt/leikkaukset maakuntasektoriin.
- Ei indeksikorotuksia kuntien valtionosuuksiin 2019. Vaikutus peruspalveluiden valtionosuuteen -189 milj. € ja OKM:n sektoriin -28 milj. €
- Valtion ja kuntien välinen kustannustenjaon tarkistus vähentää kuntien peruspalvelujen valtionosuutta 213,5 milj. € v. 2019. Tästä 59 milj. € johtuu lomarahaleikkauksesta. Kompensoidaan vuonna 2020 (samalla myös vuodet 2017-2019).
- Kikyn arvioidaan kasvattavan edelleen kuntien säästöjä, peruspalvelujen valtionosuudesta vähennetään yht. 497 milj. € (2019 uutta vähennystä -30 mij. €)
- Muut: vanhuspalvelujen laatusuositus -4 milj. €, terveydenhuoltolaki -21,5 milj. €, omais- ja perhehoidon kehittäminen -6 milj. €, perustoimeentulotuen Kela-siirto lakkauttaa kuntien hallintomenot, valtionosuusvähennys -3,8 milj. €
- Veropäätökset siirtyivät syksyn budjettiriiheen. Palkansaajien maksuista nousemassa näillä näkymin vain työeläkemaksu. Heikentää hieman kuntien verotulopohjaa.

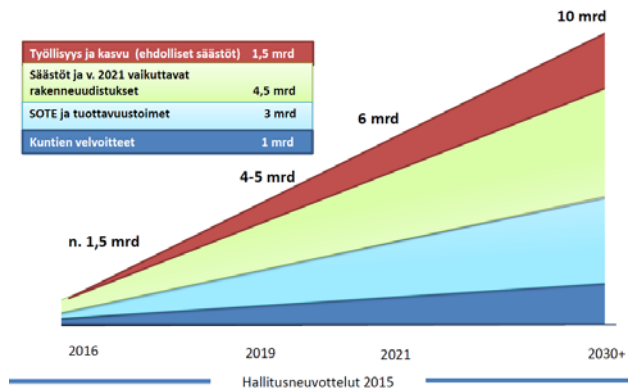
Kehysriihestä valui kuntiin vaikutuksia myös vuonna 2019. Mitä Kuntaliitolle jäi hampaankoloon?

- Valtionosuuksien leikkauksia jatketaan 2019.
- Valtionosuusjärjestelmään suunniteltavien kannustinjärjestelmien aikataulut, mittava suuruusluokka, kriteeristö ja rahoitus kuntien valtionosuusjärjestelmän sisältä huolestuttavat.
- Varhaiskasvatuksessa päädyttiin jakamaan jälleen muutaman miljoonan avustuksia, eikä kiinnitetty huomiota sektoria vaivaaviin mittaviin valtionosuusleikkauksiin, eikä laajenevien tehtävien täysimäärisiin kustannuksiin.
- Kehyspääatöksen työllisyyslinjausten yhteydessä ei saatu varmuutta siitä, voivatko esimerkiksi Tampereen ja Turun seutujen kuntaperusteiset kokeilut jatkua.
- Valtion toimet kuntien korjausvelan umpeen kuromiseksi loistavat jälleen poissaolollaan
- Maakuntien omien arvioiden mukaan perusvalmistelutyöhön tarvittava rahoitus vuonna 2019 on yhteensä noin 118 milj. euroa. ICT-toimiin varattu rahoitus jää huomattavasti maakuntien arvioimasta rahoitustarpeesta, joka on yhteensä 249 milj. euroa vuonna 2019.

Sipilän hallituskauden fipo-tavoitteet edelleen voimassa, moni niistä toteutumassa

- Julkisen talouden suunnitelman rahoitusasematavoitteet 2019 mennessä (Huom. Maakuntataloudelle ei asetettu JTS:ssä omaa rahoitusasematavoitetta, koska sektoriluokitusta ei ole vielä tehty):
 1. Valtiontalouden alijäämä korkeintaan $\frac{1}{2}$ suhteessa BKT:hen -> Ei toteudu
 2. **Kuntatalouden alijäämä korkeintaan $\frac{1}{2}$ suhteessa BKT:hen** (nettoluotonanto max. -1,2 mrd. € vuonna 2019) -> **Toteutuu**
 3. työeläkerahastojen ylijäämä noin 1 % suhteessa BKT:hen -> Toteutuu
 4. Muiden sosiaaliturvarahastojen rahoitusasema tasapainossa -> Toteutuu
 - » Kuntatalouden menorajoite: vähintään -830 milj. €
 - Valtion tulee alentaa v. 2019 mennessä kuntatalouden toimintamenoja vähintään 830 milj. eurolla verrattuna hallituskautta edeltäneeseen ns. "tekniseen" julkisen talouden suunnitelmaan. -> **Toteutuu hallituksen mukaan**
- Julkisen talouden alijäämä saa olla enintään 3 % ja velka enintään 60 prosenttia suhteessa BKT:een
- Julkisen talouden rakenteellisen rahoitusaseman muutoksen keskipitkän aikavälin tavoite (MTO): -0,5 % suhteessa BKT:een

Taustaa: **Hallitusohjelman** välittömät sopeutustoimet 2016-2019, milj. euroa, netto

	2016	2017	2018	2019
Julkinen talous yhteensä	-1409	-2489	-3173	-4030
josta:				
VALTIO	-909	-1631	-2216	-2961
KUNNAT	-255	-525	-614	-708
SOSIAALITURVA-RAHASTOT	-245	-328	-328	-328

Miinusmerkki tarkoittaa, että menot pienenevät.

Kuntien osuus kaikista välittömistä sopeutustoimista 18 %.

Neljä mrd. euron sopeutustoimet on noin 1,7 prosenttia vuoden 2019 BKT:sta

Hallituksen tarina noin 700 milj. euron kuntasopeutuksesta pysyi ennallaan

- Muodostuu hallitusohjelman liite kuutosessa linjatuista toimista ja maksu- tai veronkorotuksista
- Kehysriihessä ei linjattu uusia sopeutustoimia, vaan todettiin, että hallituksen välittömät julkisen sektorin sopeutustoimet yltävät yhteensä 4 mrd. euroon (josta kunnat 0,7 mrd. €).
- Kuntasopeutukseen liittyy hallituksen mukaan epävarmuutta, mutta kunnat ovat sopeuttaneet talouttaan muilla keinoilla niin, että säästöjen mittaluokka nousee hallitusohjelman mukaiseksi
- Huom. VM:n kehitysarviossa eli ennusteessa hallitusohjelman mukaisten kuntasopeutuksen arvioidaan vahvistavan kuntataloutta noin 200 milj. eurolla vuoden 2019 tasolla.

Hallituskauden saldo: vahvistuuko vai heikkeneekö kuntatalous?

Valtion toimenpiteiden kuntataloutta vahvistava vaikutus vuonna 2019, milj. euroa¹

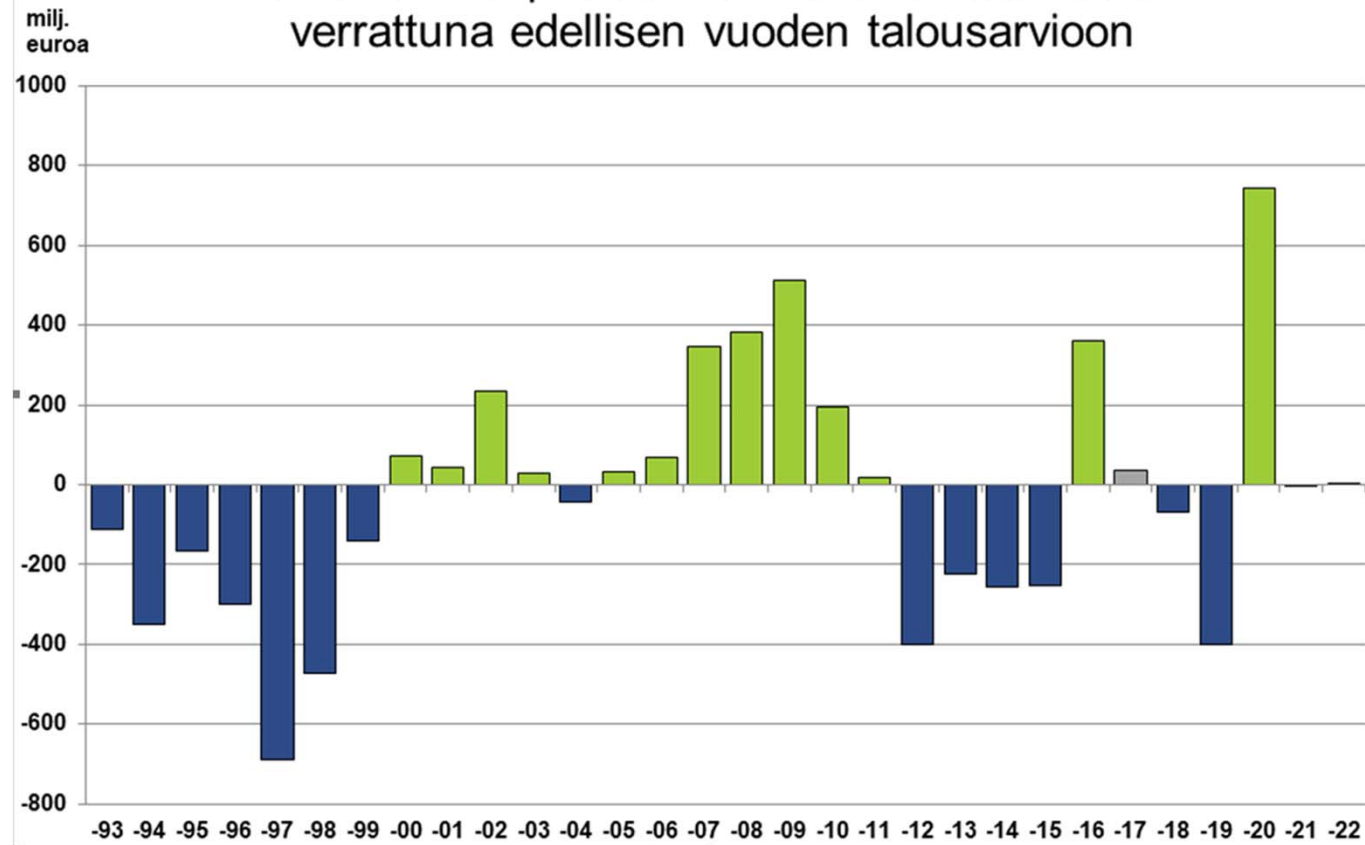
Menorajoite	830
Menorajoitteen toimiin liittyvä valtionapujen muutos	-90
Indeksijäädytysten vaikutus kuntien tuloihin	-320
Maksuperusteiden muutokset	60
Kiinteistöveron korottaminen	100
Yhteensä	580

¹ Taulukossa ei ole huomioitu kilpailukykysovimuksen ja siihen liittyvien toimenpiteiden vaikutuksia.

[Kuntalehden artikkeli Kuntaliiton näkemyksistä](#)

Valtion toimenpiteiden vaikutus kuntatalouteen verrattuna edellisen vuoden talousarvioon

Vaikutus vuosittain
(VM:n mukaan):

2016: +361 milj. €

2017: + 37 milj. €

2018: - 67 milj. €

2019: - 400 milj. €

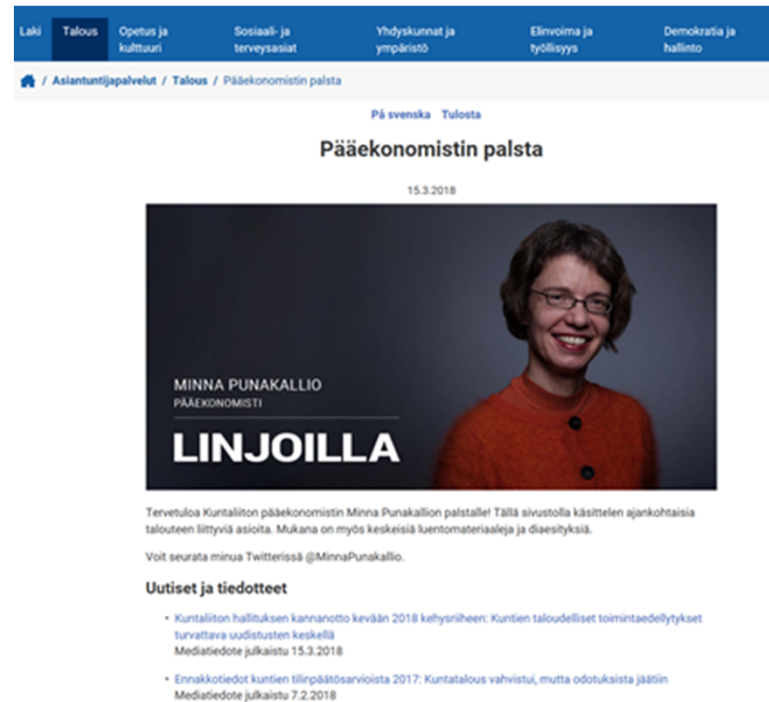
2020: +744 milj. €

2021: - 3 milj. €

2022: + 1 milj. €

Kiitos mielenkiinnosta! Kysyttävää?

Yhteystiedot:
Minna Punakallio
Pääekonomisti
Suomen Kuntaliitto
minna.punakallio@kuntaliitto.fi
Twitter: @MinnaPunakallio
Puh. +359 9 771 2095,
+358 40 751 5175

Lisätietoa: Kuntatyönantajan sosiaalivakuutusmaksut

(Prosenttia maksun perusteena olevasta palkasta)

MAKSU/VUOSI	2016	2017	2018	2019*	2020*
Sairausvakuutusmaksu	2,12	1,08	0,86	0,75	1,32
Työttömyysvakuutusmaksu	3,90 ^{a)}	3,30 ^{b)}	2,60 ^{c)}	2,60 ^{d)}	2,40 ^{d)}
Kevan jäsenyhteisön eläkemaksu (keskim.)	23,21	21,95	21,60	21,20	19,35 ^{g)}
- työnantajan palkkaperusteinen maksuosa	17,10	17,05	16,75	16,15	16,85 ^{h)}
- varhaiseläkemenoperusteinen maksuosa	0,90	0,90	1,00	1,10	- ^{h)}
- eläkemenerusteinen maksuosa ^{e)}	5,21	4,00	3,85	3,95	-
- kuntien ja maakuntien tasausmaksu ^{f)}	-	-	-	-	2,50
Valtion eläkejärjestelmän kuntasektorin maksu	18,35	16,99	16,88	16,39	16,04
MUUT (keskimäärin)	0,70	0,70	0,70	0,70	0,70
Työnantajan maksut (keskim.)	29,44	26,53	25,29	24,77	23,44
Maksumuutos, %-yksikköä ed. vuodesta	0,12	-2,91	-1,25	-0,52	-1,33
Vakuutetun eläkemaksu (alle 53 v. tai yli 62 v.)	5,70	6,15	6,35	6,75	7,15
Vakuutetun eläkemaksu (53-62 v.)	7,20	7,65	7,85	8,25	8,65

* ennuste

^{a)} 1,00 % palkkasumman ensimmäiseen 2 044 500 euroon asti

^{b)} 0,80 % palkkasumman ensimmäiseen 2 059 500 euroon asti

^{c)} 0,65 % palkkasumman ensimmäiseen 2 083 500 euroon asti

^{d)} Palkkasummarajan ylittävältä osalta

^{e)} Sote- ja maku-uudistuksen yhteydessä esitetään eläkemenerusteiden maksun lakkauttamista 2020

^{f)} Sote- ja maku-uudistukseen liittyen kunnille ja maakunnille esitetään uutta tasausmaksua, joka ei riipu palkkasummasta. Maksu prosenttia koko eläkejärjestelmän palkkasummasta; kunnat ja maakunnat n. 2,75, muut 0,00.

^{g)} Kunnat ja maakunnat arviolta 19,60 ja muut jäsenyhteisöt 16,85

^{h)} Varhe poistuu 2020, ja sen tilalle tulee uusi työkyvyttömyyseläkemaksu. Se sisällytetään kokonaisuudessaan palkkaperusteiseen osaan. Tämän vuoksi palkkaperusteinen maksu nousee ennustetusta 15,75 prosentista 16,85 prosenttiin.

Lisätietoa valtion eläkemaksurakennemuutoksesta

- Valtion eläkejärjestelmään ollaan valmistelemassa maksurakennemuutusta, jonka olisi tarkoitus tulla voimaan vuoden 2019 alusta lähtien. Hallituksen esitys on nyt lausuntokierroksella ja etenee eduskunnan käsittelyyn ensi syksynä.
- Uudessa maksurakenteessa eläkemaksu koostuu kahdesta komponentista, jotka ovat
 - » 1) työansioihin perustuva eläkemaksu: Se olisi kaikilla työnantajilla yhtä suuri ja sen suuruus vastaisi arviota TyEL:n keskimääräistä kokonaiseläkemaksua työkyvyttömyyseläkemaksulla vähennettynä.
 - » 2) työkyvyttömyyseläkemaksu: se vaihtelisi työnantajakohtaisesti ja olisi keskimäärin yhtä suuri kuin arvioitu TyEL:n keskimääräinen työkyvyttömyyseläkemaksu. Toisin sanoin, uudessa maksurakenteessa valtion keskimääräinen kokonaiseläkemaksu olisi sama kuin arvioitu TyEL:n keskimääräinen kokonaiseläkemaksu.
- Vuodesta 2019 alkaen myös työnantaja vastaisi eläkemaksusta kokonaisuudessaan ja pidättäisi työntekijän palkasta työntekijän eläkemaksun. Työnantajalle siis vahvistettaisiin kokonaiseläkemaksu, eikä enää erikseen työnantajan eläkemaksua. Työnantajan eläkemaksu riippuisi työnantajan palveluksessa olevan henkilöstön ikärakenteesta.

Valtion eläkejärjestelmän keskimääräinen eläkemaksu (ennuste)

	2019	2020	2021	2022
Keskimääräinen kokonaiseläkemaksu	24.40	24.40	24.40	24.40
Arvioitu keskimääräinen työnantajan eläkemaksu	17.13	16.73	16.73	16.73